O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI, CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

Ro‘yxatga olindi: № BD-60812200 –2.10 «29» 08 2024 yil	“TASDIQLAYMAN” O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor q.x.f.d., professor A.A.Elmurodov «29» 08 2024 yil

YAYLOV CHO‘L AGROBIZNESI
ISHCHI O‘QUV DASTURI (SILLABUSI)
(Sirtqi ta’lim 4-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi: 800000 – Qishloq, o‘rmon, baliq xo‘jaligi va veterinariya

Ta’lim sohasi: 810000 – Qishloq xo‘jaligi

Ta’lim yo‘nalishlari 60812200 – O‘simlikshunoslik (yaylov-cho‘l o‘simlikshunosligi)

Samarqand – 2024

Fan Sillabusi

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

Fan to'g'risida ma'lumot

Fan shifri: **YChA2804**

Fan nomi: **Yaylov cho'l agrobiznesi**

Semestr/yil: **8-semestr/2024-2025 o'quv yili**

Kafedra: **"Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi"**

Soatlar/kreditlar: **4,0 ECTS (20 auditoriya soati, 100 soat mustaqil ta'lim)**

Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Mustaqil ta'lim	Jami
6	14	100	120

Fan bo'yicha mashg'ulotlarning joylashuvi:

Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan

Talablar:

Fan uchun mas'ul kafedra: "Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi"

Instruktor to'g'risida ma'lumot

Kafedra joylashgan joyi: **SamDVMChBU, 5-o'quv binosi, 521-xona**

Telefon: +99893-355-47-30 ish telefoni; mobil: +99893-355-47-30

E.mail. nurmanov4730@mail.ru Ish vaqti: Uchrashuvga ko'ra

I. Fanni o'qitishdan maqsad - - talabalarga bozor iqtisodiyoti sharoitida qishloq xo'jaligini modernizasiyalash, innovasion texnika va texnologiyalar bilan ta'minlash davrida agrobiznesni tashkil etish; tadbirkorlik faoliyatini huquqiy jihatdan davlat tomonidan qo'llab – quvvatlash; agrobiznes va tadbirkorlikda ixtisoslashtirish, joylashtirish va integrasiyalashtirish; yer-suv resurslaridan, moddiy-texnika, mehnat resurslaridan samarali foydalanishni tashkil etish, agrobiznes hamda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni, mulkchilikning turli shakllarida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalarni boshqarish, qishloq xo'jaligi tadbirkorligida xizmat-infratuzilma yo'nalishlarini (jumladan, buyo'trma stollari ishini qaytadan tiklash va jahon andozalari talablari asosida) tashkil etish. Mahsulotlarni qayta ishlash, saqlash, realizasiya qilish, tadbirkorning etikasi, qarorlarini qabul qilish, xavf-xatarni va axborot texnologiyalarini aholi ish faoliyatida amaliyotga tadbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.

II. Fanning vazifasi – Bu fani umumkasbiy fanlar blokiga kiritilgan kurs hisoblanib, barcha yo'nalishlarda o'qitilishi maqsadga muvofiq. Bu fan ijtimoiy-iqtisodiy va boshqaruv fanlar turkumiga kiradi. Mazkur fan boshqa ijtimoiy-iqtisodiy va boshqaruvfanlarining qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilari faoliyatini tashkil etish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik hamda boshqarish, fuqarolarning, ayniqsa yoshlar,xotin-qizlarni bandligini ta'minlashda, mulkga bo'lgan ijobiy o'zgarishlarni kishilar,ayniqsa yoshlar ongida shakllanishiga nazariy va amaliy yordam berishda katta rol egallaydi.

III. Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- qishloq xo'jalik korxonalari agrobiznes va tadbirkorlikni tashkil etish korxonalari o'rtasidagi aloqalarning huquqiy asoslari, uni tashkil etish iqtisodiy shart - sharoitlari haqida **tasavvurga ega bo'lishi; (bilim)**

Fan Sillabusi

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

Fan to'g'risida ma'lumot

Fan shifri: **YChA2804**

Fan nomi: **Yaylov cho'l agrobiznesi**

Semestr/yil: **8-semestr/2024-2025 o'quv yili**

Kafedra: **"Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi"**

Soatlar/kreditlar: **4,0 ECTS (20 auditoriya soati, 100 soat mustaqil ta'lim)**

Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Mustaqil ta'lim	Jami
6	14	100	120

Fan bo'yicha mashg'ulotlarning joylashuvi:

Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan

Talablar:

Fan uchun mas'ul kafedra: "Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi"

Instruktor to'g'risida ma'lumot

Kafedra joylashgan joyi: **SamDVMChBU, 5-o'quv binosi, 521-xona**

Telefon: +99893-355-47-30 ish telefoni; mobil: +99893-355-47-30

E.mail. nurmanov4730@mail.ru Ish vaqti: Uchrashuvga ko'ra

I. Fanni o'qitishdan maqsad - - talabalarga bozor iqtisodiyoti sharoitida qishloq xo'jaligini modernizasiyalash, innovasion texnika va texnologiyalar bilan ta'minlash davrida agrobiznesni tashkil etish; tadbirkorlik faoliyatini huquqiy jihatdan davlat tomonidan qo'llab – quvvatlash; agrobiznes va tadbirkorlikda ixtisoslashtirish, joylashtirish va integrasiyalashtirish; yer-suv resurslaridan, moddiy-texnika, mehnat resurslaridan samarali foydalanishni tashkil etish, agrobiznes hamda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni, mulkchilikning turli shakllarida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalarni boshqarish, qishloq xo'jaligi tadbirkorligida xizmat-infratuzilma yo'nalishlarini (jumladan, buyo'trma stollari ishini qaytadan tiklash va jahon andozalari talablari asosida) tashkil etish. Mahsulotlarni qayta ishlash, saqlash, realizasiya qilish, tadbirkorning etikasi, qarorlarini qabul qilish, xavf-xatarni va axborot texnologiyalarini aholi ish faoliyatida amaliyotga tadbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.

II. Fanning vazifasi – Bu fani umumkasbiy fanlar blokiga kiritilgan kurs hisoblanib, barcha yo'nalishlarda o'qitilishi maqsadga muvofiq. Bu fan ijtimoiy-iqtisodiy va boshqaruv fanlar turkumiga kiradi. Mazkur fan boshqa ijtimoiy-iqtisodiy va boshqaruvfanlarining qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilari faoliyatini tashkil etish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik hamda boshqarish, fuqarolarning, ayniqsa yoshlar,xotin-qizlarni bandligini ta'minlashda, mulkga bo'lgan ijobiy o'zgarishlarni kishilar,ayniqsa yoshlar ongida shakllanishiga nazariy va amaliy yordam berishda katta rol egallaydi.

III. Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- qishloq xo'jalik korxonalari agrobiznes va tadbirkorlikni tashkil etish korxonalari o'rtasidagi aloqalarning huquqiy asoslari, uni tashkil etish iqtisodiy shart - sharoitlari haqida **tasavvurga ega bo'lishi; (bilim)**

- qishloq xo'jaligiga texnolgik xaritalar asosida biznes-rejalar tuzishni va ulardan foydalana olishni o'rganishadilar; qishloq xo'jaligi sohasida menejer, tashkilotchi, iqtisodchi, boshqaruvchilik va fan texnikaning zamonaviy rivojlanishi sharoitlarida yangi bilimlarni amaliyotga qo'llash **bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma)**
- qishloq xo'jalik korxonasi moliyaviy-iqtisodiyimkoniyatlaridan kelib chikib agrobiznes va tadbirkorlikni asoslash va tashkil qilish, qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilari uchun qulay munosobatlar mexanizmini tanlash **ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. (malaka)**

IV. O'qitish usullari:

Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, chorvachilik fani bo'yicha chop etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimini baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.

"Yaylov cho'l agrobiznesi" kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.
Tizimli yondoshuv.
Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.
Dialogik yondoshuv.
Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish.
Muammoli ta'lim.

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. "Yaylov cho'l agrobiznesi" fanidan rejalashtirilgan ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma'ruza mashg'ulotlarining:			
№	**mavzulari**	**rejasi**	**soat**
1-modul. Kirish. Yaylov cho'l agrobiznesi fanini mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va ahamiyati. Fanning predmeti, maqsad va vazifalari.			
1.1	Yaylov cho'l agrobiznesi fanini mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va ahamiyati. Fanning predmeti, maqsad va vazifalari.	1.1.1.Fanning mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va ahamiyati. 1.1.2. Fanning predmeti, maqsadi va vazifalari. 1.1.3.Agrobiznesning shakllari va turlari.	2
1.2.	Agrobiznes va tadbirkorlik faoliyatini huquqiy jihatdan tartibga solish.Agroklaster va kooperativlar o'rni va ahamiyati.	1.2.1.Qishloq xo'jaligida agrobiznes va tadbirkorlik faoliyatining huquqiy jihatdan tartibga solinishi. 1.2.2.Agroklaster va kooperativlar tushunchasi.	2
2-modul. Moddiy-texnika resurslari			

7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi “Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5696 son Farmoni.
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi “Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to‘g‘risida”gi PQ-187-son qarori.
9. Желтиков А.И. Современные проблемы зоотехнии. Методические рекомендации. Новосибирск, 2017.

Axborot manbaalari

10. www. agribusiness.ru.
11.www. timacad.ru.
12.www.kubagro.ru.
13.www.stat.uz

VIII. Baholash

Talabalarning fanlarni o‘zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a’lo) baho:
Xulosa va qaror qabul qilish;
Ijodiy fikrlay olish;
Mustaqil mushohada yurita olish;
Olgan bilimlarini amalda qo‘llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo‘lish;

4 (yaxshi) baho:
Mustaqil mushohada yurita olish;
Olgan bilimlarini amalda qo‘llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo‘lish;

3 (qoniqarli) baho;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo‘lish;

2 (qoniqarsiz) baho:
Dasturni o‘zlashtirmaganlik;
Fanning mohiyatini bilmaslik;
Aniq tasavvurga ega bo‘lmaslik;
Mustaqil fikrlay olmaslik.

21	Neft mahsulotlariga bo'lgan talabni aniqlash va undan foydalanishni tashkil etish.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Fevral 2025	4
22	Transport vositalari, xizmat turlari va undan foydalanishnitashkil etish.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Fevral 2025	4
23	Agrobiznes va tadbirkorlikni boshqarishdagi usullar va tamoyillar.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Fevral 2025	4
24	Chorvachilik tarmoqlarida agrobiznes va tadbirkorlikni tashkil etish va muammolar yechimi.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Mart 2025	4
25	Xalqaro agrobiznes va tadbirkorlikning joylardagi imkoniyatlari.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Mart 2025	4
26	Qishloq xo'jaligi tadbirkorligida biznes- reja.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Mart 2025	4
27	Agrobiznesda innovasion loyihalarni boshqarish.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Mart 2025	4
28	Chorvachilikda innovasion loyihalarni boshqarishni rejalashtirish va baholash.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Aprel 2025	4
29	Marketingni strategik rejalashtirish.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Aprel 2025	4
30	Marketingni boshqarish.		Aprel 2025	4
Jami:				**100**

VII. Adabiyotlar

Asosiy adabiyotlar

1. Abdug'aniyev A., Abdug'aniyev A.A. Qishloq xo'jalik iqtisodiyoti. -T.: O'zbekiston yozuvchilar uyo'shmasi", 2006.

2.Murtazayev O., Ahrorov F. Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti.–T.: "ILM ZIYO" nashriyot uyi, 2017– 416 b.

3.Qosimova M.S., Samadov A.N. Kichik biznes va tadbirkorlik. – T.: O'zbekiston yozuvchilar uyo'shmasi, 2005.

Qo'shimcha adabiyotlar

4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.

5. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.

6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.

2.3.	Agrobiznes va tadbirkorlikda yer-suv resurslari va ulardan yem-xashak yetishtirishda foydalanishning iqtisodiy samaradorligi. Moddiy-texnika resurslaridan agrobiznes va tadbirkorlikda foydalanishning iqtisodiy samaradorlikga erishish imkoniyatlari.	1.3.1.Agrobiznesda yer-suv resurslarining qishloq xo'jaligidagi ahamiyati va xususiyatlari. 1.3.2.Yer resurslarining maydoni, suv resurslarining miqdori, tarkibi. 1.3.3.Yer-suvdan foydalanish samaradorligi 1.1.4..Moddiy -texnika resurslari haqida tushuncha va ularni qishloq xo'jaligida o'ziga xos xususiyatlari. 1.1.5.Yem-xashak yetishtirish tarmog'idagi innovasion texnika-texnologiyalarni keng ko'llashning samaradorligi.	2
		Jami:	**6**

5.2. "Yaylov cho'l agrobiznesi" fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg'ulotlarning			
№	**mavzulari**	**rejasi**	**soat**
1.	Yaylov cho'l agrobiznesi fanini mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va ahamiyati. Fanning predmeti, maqsad va vazifalari.	1.1.Fanning mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va ahamiyati. 1.2. Fanning predmeti, maqsadi va vazifalari. 1.3.Agrobiznesning shakllari va turlari.	2
2.	Agrobiznes va tadbirkorlik faoliyatini huquqiy jihatdan tartibga solish. Agroklaster va kooperativlar o'rni va ahamiyati.	2.1.Qishloq xo'jaligida agrobiznes va tadbirkorlik faoliyatining huquqiy jihatdan tartibga solinishi. 2.2.Agroklaster va kooperativlar tushunchasi.	2
3.	3.Agrobiznes va tadbirkorlikda yer-suv resurslari va ulardan yem-xashak yetishtirishda foydalanishning iqtisodiy samaradorligi.	3.1.Agrobiznesda yer-suv resurslarining qishloq xo'jaligidagi ahamiyati va xususiyatlari. 3.2.Yer resurslarining maydoni, suv resurslarining miqdori, tarkibi. 3.3.Yer-suvdan foydalanish samaradorligi	
4.	Moddiy-texnika resurslaridan agrobiznes va tadbirkorlikda foydalanishning iqtisodiy samaradorlikga erishish imkoniyatlari.	4.1.Moddiy -texnika resurslari haqida tushuncha va ularni qishloq xo'jaligida o'ziga xos xususiyatlari. 4.2.Yem-xashak yetishtirish tarmog'idagi innovasion texnika-texnologiyalarni keng ko'llashning samaradorligi. 4.3.Agrobiznesda moddiy-texnika resurslari darajasini ifodalovchi ko'rsatkichlar.	2
5.	Qishloq xo'jaligida bandlik, mehnat resurslari,mehnat	5.1.Bandlik ta'minlash va malakali resurslarining qishloq xo'jaligidagi o'rni.	2

	unumdorligi vaunga haq to'lashni tashkil etish.	5.2.Bandlikni ta'minlashda va mehnatga haq to'lashda davlatning roli. 5.3.Kambag'allikni kamaytirishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning imkoniyatlari.	
6.	Agrobiznes va tadbirkorlik fanining nazariy va metodologik asoslari.	6.1.Fan to'g'risida umumiy tushunchalar. 6.2.Fanni nazariy va metodologik asoslari. Agrobiznesga qo'yilgan talablar.	2
7.	Chorvachilik uchun yem-xashak ekinlarini yetishtirishda ixtisoslashtirish, joylashtirish va integrasiya jarayonlarining iqtisodiy mohiyati.	7.1.Agrobiznes va tadbirkorlikda tarmoqlarni oqilona qo'shib olib borish tamoyillari. 7.2.Yem-xashak ekinlarini maydonlarga joylashtirish, ixtisoslashtirish, integrasiyalash jarayonlari tushunchasi va ularning iqtisodiy mohiyati. 7.3.Ixtisoslashtirishning shakllari, ko'rsatkichlari va iqtisodiy samaradorligini oshirish imkoniyatlari	2
	Jami:		**14**

VI. "Yaylov cho'l agrobiznesi" fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta'limining kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Bajarish muddati	Hajmi (soatda)
1	Fanning predmeti, maqsadi, vazifasi va o'rganish usullari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	2
2	Agrobiznesni tashkil etish va rivojlantirish bo'yicha davlat siyosati.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	2
3	Tadbirkorlik faoliyatini huquqiy-tashkiliy asoslari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	2
4	Agrobiznes hamda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda bandlikni ta'minlashning imkoniyatlari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	2
5	Tadbirkorlikga xiyonat	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Oktabr 2024	2
6	Chorvachilikda yem-xashak tayyorlash tannarxini kamaytirish imkoniyatlari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Oktabr 2024	2
7	Agrobiznesni ixtisoslashtirish, joylashtirish va integrasiyalashtirish.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Oktabr 2024	2
8	Qishloq xo'jaligi tarmoqlarida	Adabiyotlardan	Oktabr	2

	yem-xashak yetishtirishni ixtisoslashtirish, ekin turlari va chorva turlarini joylashtirish ishlarini tashkil etish.	foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	2024	
9	Agrobiznesda tarmoq tarkibi.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Noyabr 2024	2
10	Biznes va xususiy tadbirkorlikning turlari va shakllari		Noyabr 2024	2
11	Agrobiznes hamda tadbirkorlikda barcha tarmoqlarni bir-biriga qo'shib olib borishni tashkil etish.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Noyabr 2024	4
12	Agrobiznes obyektlarida yer resurslaridan samarali foydalanishni tashkil etish.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Noyabr 2024	4
13	Yer resurslaridan ratsional foydalanish va tuproq unumdorligini oshirib borishning innavasion yo'llari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Dekabr 2024	4
14	Lalmi yer resurslaridan samarali foydalanishda tadbirkorlikning imkoniyatlari.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Dekabr 2024	4
15	Agrobiznesda tejamkor suv resurslaridan foydalanishni tashkil etish.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Dekabr 2024	4
16	Suv taqchilligini bartaraf etishda zamonaviy resurstejovchi texnologiyalarni joriy etish yo'llari.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Dekabr 2024	4
17	Tomchilatib sug'orish tizimining afzalliklari va iqtisodiy samaradorligi.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Yanvar 2025	4
18	Agrobiznesda va tadbirkorlikda suvni tejovchi " GIDROGEL" moddasining iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi imkoniyatlari .	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Yanvar 2025	4
19	Moddiy-texnika ta'minotida agrobiznes va tadbirkorlikni tashkil etish.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Yanvar 2025	4
20	Ishlab chiqarish vositalaridan foydalanishni tashkil etish.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Yanvar 2025	4